

Beperkingen op de TA die onnodig zijn uit oogpunt van veiligheid

Ad Corten, 20 juni 2023

De terroristenafdelingen zijn opgezet om het uitdragen van radicale ideeën door terroristen onder medegevangenen tegen te gaan. Met het oog hierop gelden er op de TA speciale beperkingen. Veel van deze beperkingen zijn echter onnodig voor het hierboven genoemde doel; zij lijken eerder bedoeld als extra strafmaatregel.

Al in 2006 adviseerde de RSJ (Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming) om de TA niet in te voeren. In februari jl. concludeerde de RSJ dat er op de TA sprake was van over-beveiliging, en hij adviseerde om het TA-regime te heroverwegen. Verder vroeg de Raad zich af of de TA op termijn nog wel noodzakelijk was als speciaal regime voor een bijzondere categorie gedetineerden.

Hieronder volgen enkele voorbeelden van beperkingen op de TA die onnodig zijn uit het oogpunt van veiligheid. Hierbij is speciaal gekeken naar de vrouwen afdeling in Zwolle. De vrouwen die hier zitten hebben nooit een aanslag gepleegd of voorbereid. Zij beantwoorden niet aan de definitie van "terrorist" zoals die gegeven wordt door de AIVD. De strenge veiligheidsmaatregelen op deze TA zijn daarom op geen enkele manier te rechtvaardigen.

1. Beperkt bezoek van kinderen aan hun moeder. Op de TA is er slechts eenmaal per zes weken een 'moeder/kind moment' waarbij de moeders hun kinderen mogen vasthouden. Op de reguliere afdeling is dat eens per vier weken. Op de TA duurt het bezoek slechts één uur; op de reguliere afdeling twee uur. Op de TA ontvangen de moeders de kinderen in de kale bezoeksruimte voor volwassenen; op de reguliere afdeling in een speciale kindvriendelijke ruimte met speeltoestellen. Op de TA zijn er bij het bezoek bewakers in uniform aanwezig die de kinderen angst inboezemen; op de reguliere afdeling dragen bewakers burgerkleding. Op de TA moeten moeders zelf koekjes en limonade meebrengen voor hun kinderen (waar ze geen geld voor hebben vanwege hun plaatsing op de sanctielijst); op de reguliere afdeling brengen bewakers lekkers mee voor de kinderen.

Moeders op de TA hebben een buitengewoon sterke band met hun kinderen doordat zij jarenlang als enige ouder hun kinderen verzorgd hebben onder extreem gevaarlijke omstandigheden. Daardoor is het schaarse contact met hun kinderen voor hen een extra zware straf.

Minder medische en psychologische zorg. Vrouwen op de TA krijgen minder zorg dan vrouwen op de reguliere afdeling. Er is vooral een gebrek aan psychologische ondersteuning. De meeste vrouwen die zijn teruggekeerd uit Syrië lijden aan zware trauma's door het verblijf in de Koerdische kampen en het verlies van kinderen en echtgenoten. Vaak krijgen vrouwen pas na een jaar hun eerste gesprek met een psycholoog. Ook de medische zorg is beneden peil. Tijdens een bezoek van medewerkers van DJI aan de TA Zwolle in mei 2023 troffen zij een van de gedetineerden, Chadia B., die door het verlies van een voet zich niet zelfstandig kon bewegen, en die tevens leed aan zware psychische stoornissen. Sinds haar teugkeer in november vorige jaar had Chadia gedurende een half jaar geen extra zorg gekregen. Na het bezoek van de medewerkers van DJI werd Chadia nog dezelfde avond overgeplaatst naar het Penitentiair Psychiatrisch Centrum (PPC) van de gevangenis.

Beperkte bewegingsvrijheid. Gedetineerden op de TA zitten op werkdagen 19 uur per dag in hun cel, en tijdens het weekend 21 uur per dag (!). Op een reguliere afdeling zitten gedetineerden 16 uur per dag in hun cel.

Beperkt verblijf in buitenlucht. Vrouwen op de TA in Zwolle worden op doordeweekse dagen één uur per dag gelucht in een soort kooi waarin ze met zeven vrouwen en twee bewakers naar elkaar zitten te staren. Vrouwen op de reguliere afdeling mogen luchten op normale luchtplaatsen waar ze vrij kunnen rondlopen.

Uitsluiting van activiteiten in de buitenlucht. De vrouwen op de TA in Zwolle zijn uitgesloten van activiteiten in de buitenlucht zoals tuinieren. Dat is wel toegestaan voor vrouwen op de reguliere afdeling.

Beperkte opleidingsmogelijkheden. Gedetineerden op de TA mogen niet alle opleidingen volgen, en ze mogen slechts één uur per week naar het opleidingslokaal.

Beperkt contact met medegevangenen. De TA is bedoeld om terroristen gescheiden te houden van normale gevangenen zodat zij geen radicale ideeën kunnen verspreiden onder normale gevangenen. Op de TA Zwolle zijn de vrouwen echter ook binnen de TA verdeeld in drie streng gescheiden groepen die op geen enkele manier contact met elkaar mogen hebben. Van tijd tot tijd worden de groepen opnieuw ingedeeld, en mogen de vrouwen geen contact meer hebben met vriendinnen uit hun oude groep. Zij mogen elkaar zelfs niet groeten in het voorbijgaan. Doen ze dit toch, dan worden zij gerapporteerd en kunnen er strafmaatregelen volgen. Op de reguliere afdeling worden gedetineerden alleen gerapporteerd voor geweld of drugsgebruik.

Visitatie na bezoek van familie en voor en na bezoek aan de rechtszaal. Na ieder bezoek van vrienden of familie worden gevangenen gevisiteerd, en ook voor en na iedere rechtszitting. Deze procedure brengt bij de vrouwen trauma's terug van soortgelijke behandelingen in Koerdische gevangenissen (in het bijzijn van hun kinderen). Eén van de vrouwen op de TA weigert om deze reden haar ouders te ontvangen. Ook is het de reden waarom veel vrouwen weigeren naar hun zitting in de rechtszaal te komen, wat dan door de buitenwereld weer wordt opgevat als blijk van minachting tegenover de slachtoffers van IS. Gevangenen op een reguliere afdeling hoeven bij bezoek aan de rechtbank alleen door een detectiepoort.

De ex-directrice van de TA in Vught, Yola Wanders, verklaarde in 2017 "Zelf zou ik visitatie ook verschrikkelijk en vernederend vinden"¹.

Beperkte mogelijkheden tot bellen. Op de TA mogen gedetineerden slechts 40 minuten per week bellen met familieleden of vrienden, terwijl dit op de reguliere afdeling onbeperkt is. Veertig minuten is te kort, zeker als er belangrijke zaken met de familie besproken moeten worden over kinderen of bij overlijden van familieleden. Belt de gedetineerde langer dan 40 minuten dan krijgt zij eerst een waarschuwing, en de volgende keer een straf (drie dagen de cel niet uit of de TV afgenomen voor drie dagen)

Verbod om boeken en tijdschriften te ontvangen. Alle boeken en tijdschriften die worden toegezonden aan gedetineerden op de TA worden ongeacht de inhoud in beslag genomen en "in de fouillering" gelegd. De gedetineerden krijgen deze pas uitgereikt na hun vrijlating.

¹ <https://www.amnesty.nl/wordt-vervolgd/het-is-hier-echt-een-toffe-tent>